

หนึ่งนัย แรงผลสัมฤทธิ์ : การิตหน่วยคำและการิตกลุ่มคำในภาษาสเปน: การศึกษาทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์. (MORPHOLOGICAL AND ANALYTIC CAUSATIVES IN SPANISH: A SYNTACTICO-SEMANTIC STUDY) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา, 274 หน้า. ISBN 974-17-3494-8.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การิตหน่วยคำและการิตกลุ่มคำในภาษาสเปนในด้านโครงสร้างความหมาย และการใช้ รวมทั้งเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการิตทั้งสองประเภท ผู้วิจัยทำการศึกษากายในกรอบทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน-หน้าที่โดยอาศัยข้อมูลภาษาที่ใช้จริงในคลังข้อมูลทั้งที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน

ผลการศึกษากการิตหน่วยคำแสดงให้เห็นว่าการสร้างการิตหน่วยคำในภาษาสเปนจะนำรากศัพท์ที่เป็นคำคุณศัพท์หรือคำนามมาเติมหน่วยเติมหลังศัพท์ *-ar*, *-ear*, *-izar*, *-ificar*, *-itar*, *-ecer*, *-iguar* และ *-rentar* และอาจประกอบด้วยหน่วยเติมหน้าศัพท์ *a-*, *en-* อีก โดยการเลือกใช้นหน่วยเติมศัพท์ใดมาสร้างกริยาแสดงการิตเป็นเรื่องเฉพาะศัพท์ ไม่อาจกำหนดเป็นกฎได้ ในด้านความหมาย กริยาที่สร้างจากคำคุณศัพท์จะมีความหมายการิตคือการทำให้ผู้รับเหตุเปลี่ยนแปลงสภาพมามีลักษณะตามความหมายของรากศัพท์ ส่วนกริยาที่สร้างจากคำนามจะมีความหมายหลายลักษณะ ได้แก่ การทำให้ผู้รับเหตุมีคำนามที่เป็นรากศัพท์ การทำให้ผู้รับเหตุปกคลุมหรือล้อมรอบไปด้วยคำนามที่เป็นรากศัพท์ การทำให้ผู้รับเหตุเปลี่ยนแปลงสภาพมาเป็นหรือเหมือนคำนามที่เป็นรากศัพท์ และการทำให้ผู้รับเหตุเปลี่ยนแปลงสถานที่มาอยู่ในคำนามที่เป็นรากศัพท์ โดยการตีความว่ากริยานั้นมีความหมายแสดงการิตแบบใดจะอาศัยกระบวนการนามนัยประกอบกับการพิจารณาว่าโน้ตศัพท์สัมพันธ์ใกล้ชิดกับโน้ตศัพท์ของรากศัพท์ใดที่มีความเด่นทางปริชานมากที่สุด

หน่วยสร้างการิตกลุ่มคำในภาษาสเปนมีกริยากการิตหลายคำ คือ *hacer* 'made', *dejar* 'let', *obligar* 'oblige', *poner* 'put' และ *forzar* 'force' กริยากการิต *hacer* และ *poner* มีส่วนเติมเต็ม 2 ประเภท คือ ส่วนเติมเต็มที่ประกอบด้วยกริยา และส่วนเติมเต็มที่ไม่ใช่กริยา ส่วนเติมเต็มที่ไม่ใช่กริยาจะแสดงสถานการณ์การิตที่เหตุการณ์ผลเป็นสภาพ แต่ส่วนเติมเต็มที่ประกอบด้วยกริยาจะแสดงสถานการณ์การิตที่เหตุการณ์ผลเป็นการกระทำหรือสภาพก็ได้ กริยากการิต *dejar*, *obligar* และ *forzar* จะปรากฏกับส่วนเติมเต็มที่ประกอบด้วยกริยาเท่านั้น ส่วนเติมเต็มที่ประกอบด้วยกริยามี 2 โครงสร้างคือ ส่วนเติมเต็มรูปกริยากกลาง และส่วนเติมเต็มสมมุติมาลา ส่วนเติมเต็มรูปกริยากกลางเป็นรูปที่นิยมใช้มากกว่า แต่หากอนุภาคยส่วนเติมเต็มมีส่วนประกอบมาก โครงสร้างสมมุติมาลา ก็จะมีแนวโน้มที่จะถูกเลือกใช้มากขึ้น ผู้วิจัยเสนอว่าปัจจัยเรื่องความหนักและความประหยัดเป็นหลักการที่มีผลต่อการเลือกใช้รูปภาษาทั้งสองแบบ นอกจากนี้ ปัจจัยเรื่องความเป็นสิ่งมีชีวิตของผู้รับเหตุและการหลีกเลี่ยงความกำกวมของรูปภาษามีผลต่อการแสดงรูปการกรของนามวลีที่เป็นผู้รับเหตุ

ความแตกต่างระหว่างการิตหน่วยคำและการิตกลุ่มคำในภาษาสเปนคือ การิตหน่วยคำจะแสดงเหตุการณ์ผลที่เป็นสภาพเท่านั้น ในขณะที่การิตกลุ่มคำสามารถแสดงเหตุการณ์ผลได้ทั้งที่เป็นสภาพและการกระทำ ในแง่ความถี่การิตหน่วยคำมีความถี่โดยรวมสูงกว่าการิตกลุ่มคำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาแยกย่อยลงไปเป็นความถี่ของสถานการณ์การิตก็พบว่าสถานการณ์การิตที่พบบ่อยส่วนใหญ่อยู่ในรูปการิตหน่วยคำ ส่วนสถานการณ์การิตที่พบเพียงครั้งเดียวในคลังข้อมูลปรากฏในรูปการิตกลุ่มคำสูงกว่า ผลที่ได้ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วยหลักความประหยัดและหลักความโปร่งใสทางหน้าที่

ภาควิชา ภาษาศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต พงษ์พ พงษ์กุล

สาขาวิชา ภาษาศาสตร์ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ธิดาพร หนึ่ง

ปีการศึกษา 2548

172712

4380207122 : MAJOR LINGUISTICS

KEY WORD : MORPHOLOGICAL CAUSATIVES / ANALYTIC CAUSATIVES/ CAUSATIVE CONSTRUCTIONS/
CORPUS STUDY/ SPANISH

NUNGHATAI RANGPONSUMRIT : MORPHOLOGICAL AND ANALYTIC CAUSATIVES IN
SPANISH : A SYNTACTICO-SEMANTIC STUDY. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. KINGKARN
THEPKANJANA, Ph.D., 274 pp. ISBN 974-17-3494-8.

The objectives of this study are to analyze morphological and analytic causatives in Spanish with regards to their structure, meaning and use and to identify the differences between the two types of causatives. It adopts the cognitive-functional approach. Analyses are based on authentic data both in spoken and written corpora.

The findings indicate that Spanish morphological causatives are composed of adjectival or nominal roots and *-ar*, *-ear*, *-izar*, *-ificar*, *-itar*, *-ecer*, *-iguar* or *-rentar* suffixes and may be supplemented with *a-* or *en-* prefixes. The choice of affixation pattern is lexically determined and unpredictable. The causative meaning of de-adjectival verbs is to cause to become, while the meaning of de-nominal verbs is more diverse i.e. to cause to have, to cause to become or be similar to, to cause to be covered with, and to cause to be in. The causative meaning of a verb is determined by metonymic mapping and salience of the contiguous concept to the concept of the root.

Analytic causatives in Spanish involve several causative verbs, namely *hacer* 'made', *dejar* 'let', *obligar* 'oblige', *poner* 'put', and *forzar* 'force'. The causative verbs *hacer* and *poner* have two types of complements: clausal complement and non-clausal complement. Constructions with non-clausal complement denote causative situations in which the caused event is a state, while constructions with clausal complement express causative situations where the caused event is a state or action. Causative verbs *dejar*, *obligar* and *forzar* only take clausal complements. Clausal complements have two constructions: the infinitive construction and the subjunctive construction. The infinitive construction is generally preferred. However, when the complement clause contains several components, the subjunctive construction tends to be preferable. The heaviness effect and the principle of economy of effort are claimed to determine the choice between the two constructions. In addition, animacy of the causee and ambiguity avoidance are found to affect case-marking of the NP denoting the causee.

The differences between morphological and analytic causatives are: morphological causatives only denote situations in which the caused event is a state, whereas analytic causatives are used to express events in which the caused event is either a state or an action. Morphological causatives have significantly higher frequency of occurrence than analytic causatives. Causative events which occur most frequently are realized as morphological causatives. Causative events which are found only once in the corpora appear in analytic causative constructions. Such results can be explained by the principle of economy of effort and the Principle of Functional Transparency.

Department.....Linguistics.....

Student's signature.....

Field of study.....Linguistics.....

Advisor's signature.....

Academic year.....2005.....